

Opinia Fundacji Panoptykon¹ w sprawie projektu ustawy o zmianie ustawy o opłatach abonamentowych

Przygotowany przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego projekt zakłada poprawę poboru opłata abonamentowych poprzez włączenie w proces identyfikacji podmiotów obowiązanych do wnoszenia opłat abonamentowych dostawców usług telewizji płatnej. Dostawcy płatnej telewizji mają być także zaangażowani w rejestrację odbiorników, co ułatwić ma realizację tego obowiązku.

Zgodnie z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 9 września 2004 r. (sygn. K 2/03) opłata abonamentowa jest przymusowym, bezzwrotnym, celowym i pozabudżetowym świadczeniem publicznoprawnym, służącym realizacji konstytucyjnych zadań państwa w zakresie finansowania misji mediów publicznych. Zgodnie z ustawą o opłatach abonamentowych świadczenie to związane jest z używaniem odbiorników radiofonicznych i telewizyjnych. W związku z powyższym należy zwrócić uwagę na kilka kwestii dotyczących treści projektu.

1. Celowość działań

Na wstępie zadać należy pytanie o dalszą zasadność podejmowania wysiłków na rzecz zwiększenia opłat abonamentowych w oparciu o rejestrację odbiorników. Projektodawcy w uzasadnieniu wskazują na niski poziom realizacji obowiązku ich rejestracji. Projekt ma z jednej strony ułatwić taką rejestrację, a jednocześnie wprowadza domniemanie, że użytkownicy płatnej telewizji dysponują odbiornikami telewizyjnymi. Rozwój technologiczny i upowszechnienie się innych urządzeń umożliwiających odbiór radia i telewizji karze zastanowić się, czy celowe jest dalsze opieranie poboru abonamentu o wymóg rejestracji odbiorników i budowanie w związku z tym rejestru, w którym na masową skalę przetwarzane będą dane osobowe użytkowników płatnej telewizji. W szczególności w sytuacji, w której proponowane rozwiązanie zgodnie z zapowiedziami Ministerstwa ma charakter tymczasowy, ponieważ na 2018 r. planowane jest przedstawienie projektu przepisów zakładających pobieranie opłat abonamentowych razem z podatkiem dochodowym PIT i CIT oraz składką na KRUS.

2. Różne traktowanie grup konsumentów

Przyjęte w projekcie ustawy rozwiązanie powoduje, że obejmie on jedynie określoną grupę osób – tj. konsumentów, którzy zawarli umowy z operatorami sieci kablowych, platform telewizji cyfrowej oraz dostawcami usług rozprowadzania programów za pośrednictwem sieci xDSL oraz usług tyłu IPTV. Poza zakresem regulacji pozostaną osoby nie korzystające z usług podmiotów wymienionych w art. 1 pkt 1. projektu. W konsekwencji działania, których celem jest zwiększenie wpływów z opłaty abonamentowej, dotkną tylko część zobowiązanych osób, co

¹ Opinia przygotowana przez Annę Walkowiak.

budzić może wątpliwości w zakresie równego traktowania osób zobowiązanych do płacenia abonamentu.

3. Przetwarzanie danych osobowych

W wyroku z 30 listopada 2002 r. (sygn. K 41/02) Trybunał Konstytucyjny wskazał, że w związku ze zbieraniem danych przez administrację publiczną za każdym razem konieczne jest udowodnienie, że była to czynność niezbędna, a nie jedynie użyteczna lub najdogodniejsza z możliwych. Ze względu na fakt, że projekt zakłada przyjęcie rozwiązania bazującego na wykorzystaniu danych już zgromadzonych przez dostawców płatnej telewizji, zastanowić należy się, czy nie jest to działanie podejmowane właśnie ze względu na jego dogodność. Tym bardziej, że w uzasadnieniu brak jest wskazania, że projektodawca poszukiwał alternatywnych rozwiązań, które nie opierają się na masowym przetwarzaniu danych osobowych.

Proponowane rozwiązanie prowadzi do angażowania podmiotów prywatnych w proces poboru opłat abonamentowych poprzez możliwość pozyskiwania przetwarzanych przez nie danych. W tym kontekście należy zwrócić uwagę na treść opinii Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych dotyczącą projektu, w której wyraźnie podkreślone jest, że „w razie przyjęcia proponowanych przepisów dochodzić będzie do pozyskiwania danych osobowych w drodze ustawowej zmiany warunków umów o charakterze prywatnoprawnym, co wydaje się wysoce wątpliwe z punktu widzenia ochrony praw konsumentów, będących podmiotami tychże danych”.

Docenić należy dążenie projektodawców do szczegółowego uregulowania kwestii przetwarzania danych osobowych uzyskanych przez operatora wyznaczonego od dostawców płatnej telewizji. Nie wpływa to jednak na fundamentalne wątpliwości dotyczące celowości i niezbędności przyjętych rozwiązań.

Na marginesie powyższych uwag krytycznie należy odnieść się również do zapowiedzi wprowadzenia autopoprawki w projekcie ustawy, która doprowadzić ma do skrócenia okresu *vacatio legis*.